

רשות ההגבלים העסקיים

החלטה לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 בדבר מתן פטור מאישור הסדר כובל

להסדר בין החברה המרכזית לייצור משקאות קלים בע"מ לבין שיאי אופיר השקעות בע"מ ומלרט הרשת המובילה בע"מ

1. פתח דבר

לפניי בקשה למתן פטור מאישור הסדר כובל לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 (להלן: "חוק ההגבלים העסקיים"), להסכם בין החברה המרכזית לייצור משקאות קלים בע"מ (להלן: "החברה המרכזית") לבין שיאי אופיר השקעות בע"מ (להלן: "שיאי אופיר") ומלרט הרשת המובילה בע"מ (להלן: "מלרט"), בדבר יישוב תובענה ייצוגית שהגישו שיאי אופיר ומלרט נגד החברה המרכזית באמצעות הסדר פשרה. הסדר הפשרה כולל מספר כבילות ובהן התחייבות למתן הנחות מסוימות בהתאם לפרמטרים מסוימים.

לאחר שבחנתי את ההסדר ואת הכבילות המצויות בו, כמו גם את השפעתם האפשרית על התחרות בשוק הרלוונטי ונטלתי גם את עצתה של הועדה לפטורים ולמיזוגים, שוכנעתי כי ההסדר אינו פוגע פגיעה של ממש בתחרות, עיקרו של ההסדר אינו בהפחתת התחרות או במניעתה ואין בו כבילות שאינן נחוצות למימוש עיקרו. מטעמים אלה ראוי ההסדר לפטור לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, מהנימוקים שיפורטו להלן.

2. ההסדר והכבילות

2.1 תיאור הצדדים להסדר

החברה המרכזית היא חברה פרטית הנשלטת על ידי משה ורטהיים¹ ופועלת בתחום המשקאות. החברה המרכזית הוכרזה כמונופולין בתחום משקאות הקולה ביום 8 באפריל 1998.

משקר בע"מ (להלן: "משקר") היא חברה בת של החברה המרכזית. משקר עוסקת בהצבת מכונות אוטומטיות למכירת משקאות קלים ובתפעולן.

שיאי אופיר ומלרט הן חברות העוסקות גם הן בהצבה ותפעול של מכונות אוטומטיות לממכר משקאות קלים.

2.2 ההוראות לבעל מונופולין

ביום 10 במאי 1998 ניתנו לחברה המרכזית הוראות לבעל מונופולין, שנגעו בתחומים שונים של פעילותה בתחום המשקאות. ההוראה הנוגעת לענייננו היא הוראה 5, הקובעת כדלקמן:

¹ באמצעות חברת אלקורפ בע"מ.

"החברה תקבע מחירון עבור מכירת משקאותיה לחברות המשווקות מוצרי מזון באמצעות מכונות אוטומטיות. החברה תגבה מחירי המחירון מכל החברות העוסקות בשיווק מוצרי מזון באמצעות מכונות אוטומטיות, ולא תפלה בין חברות הנמצאות בשליטתה לבין חברות אחרות."

בעקבות הוראה זו אימצה החברה המרכזית מחירון למכירת מוצריה למפעילי מכונות אוטומטיות ("טבלת ההנחות").

2.3 התובענה הייצוגית

ביום 11 באוקטובר 2004 הגישו שיאי אופיר ומלרט תובענה נגד החברה המרכזית, שביקשו לאשרה כתובענה ייצוגית, בה טענו, בין היתר, כי החברה המרכזית ניצלה את מעמדה המונופולי לרעה, משום שטבלת ההנחות מפלה באופן בלתי הוגן בין לקוחות שונים, וקושרת בין משקה הקולה לבין משקאות מוגזים אחרים. כן נטען, שהחברה המרכזית מפרה בהקשר זה את ההוראות לבעל מונופולין.

החברה המרכזית טענה בתגובתה, כי טבלת ההנחות נקבעה בהתאם להוראות הממונה על ההגבלים העסקיים, וכי מדרגי ההנחה הקבועים בה מהווים ביטוי לגיטימי להבדלי עלויות בין עסקאות שונות.

טרם ניתנה החלטה בבקשה לאשר את התובענה כייצוגית, או בתובענה עצמה.

2.4 ההסדר והכבילות

לאור התמשכות ההליכים הגיעו הצדדים להסדר פשרה בתובענה, לפיו לקחה החברה המרכזית על עצמה מספר מגבלות, כדלקמן.

- א. אי-שינוי טבלת ההנחות שבתוקף במשך שלוש שנים. טבלה זו, הקובעת מדרגות הנחה בהתאם לכמות הנרכשת ולמספר המכונות שברשות הרוכש, פורסמה במקביל למו"מ לגיבוש הסדר הפשרה, והחברה המרכזית טוענת, כי הטבלה פורסמה כמחווה של רצון טוב מצדה, וכי היא צמצמה את פערי ההנחות בין המדרגות השונות במחירון והגדילה את שיעורי ההנחה למדרגות הנמוכות.
- ב. השוואת שיעור ההנחה לו זכאית משקר לשיעור ההנחה הגבוה ביותר שזכאי לו לקוח אחר כלשהו, כך שמשקר לא תעמוד במדרגה נפרדת.
- ג. ביטול מדרגות ההנחה הגבוהות ביותר בטבלת ההנחות, אלה שלטענת התובעים רק משקר הייתה זכאית להן.
- ד. חריג לכל אלה יהיו עסקאות למכירת משקאות המיועדים לממכר במכונות משקה אוטומטיות המוצבות בבסיסי צה"ל, בתחנות רכבת ישראל, במתקני השב"ס ובמתקני רשות שדות התעופה. ביחס לעסקאות אלה לא יחולו ההסכמות לעיל, ומדרגות ההנחה הגבוהות ביותר לא יבוטלו. חלף זאת, מפעילי מכונות שיבקשו להשתתף במכרזים אלה יהיו זכאים להנחות הנקובות בשתי מדרגות ההנחה הגבוהות ביותר, והם יוכלו להסתמך לשם כך על מדרגות ההנחה האמורות בעת הגשת הצעותיהם במכרז.

3. השפעת ההסדר על התחרות

ענייננו בהסדר בין חברה לבין לקוחות, שהיא עצמה מתחרה בהם באמצעות חברה-בת, הנוגע למחיר בו ירכשו כל הלקוחות, לרבות החברה הבת, את מוצרי החברה. הסדר כזה הוא הסדר כובל לפי סעיף 2(ב)1 לחוק ההגבלים העסקיים. בהעדרן של ההוראות לבעל מונופולין, לא היה כלל מקום לשקול בקשה כאמור במסגרת של פטור לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, בשל נגיעתה ללב לבה של התחרות בתחום המכונות האוטומטיות – מחיר הרכישה של התשומה המרכזית.

עם זאת, בהתחשב, בין היתר, במבנה השוק, במונופולין שבידי החברה המרכזית ובקיומן של הוראות לבעל מונופולין, המחייבות את החברה המרכזית לקבוע מחירון ולגבות מחירי מחירון מלקוחותיה בתחום, נראה שהשפעתן של הכבילות שנקבעו בהסדר על התחרות לא תהיה משמעותית.

הבנתי מן הצדדים, שלאחר מתן החלטתי זו יובא הסדר הפשרה בפני בית המשפט הדן בתובענה שבין הצדדים להסדר בהתאם לסעיף 18 לחוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006 (להלן: "**חוק תובענות ייצוגיות**"). אישורו של בית המשפט להסדר הפשרה כפוף לסעיף 19 לחוק תובענות ייצוגיות. על בית המשפט להשתכנע, בין היתר, כי ההסדר ראוי, הוגן וסביר בהתחשב בעניינם של חברי הקבוצה. סעיפים 18 ו-19 לחוק תובענות ייצוגיות קובעים גם את ההליך שעל בית המשפט לקיים בטרם יאשר את הסדר הפשרה.

לא ראיתי לנכון לדון בשאלה האם ההסדר המוצע, על פרטיו, אכן מהווה הסדר פשרה ראוי, הוגן וסביר על-רקע התובענה. עניין זה מוטל לפתחו של בית המשפט הדן בתובענה, אשר ידון בו בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות.

החלטתי הנוכחית ניתנת בהתאם לסעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, ובמסגרת סמכותי לפי סעיף זה הגעתי למסקנה, שהגם שהכבילות משפיעות, כך נראה, על חלק ניכר מתחום ממכר המשקאות הקלים במכונות אוטומטיות, כתוצאה בלתי-נמנעת מנתח השוק של החברה המרכזית בתחום המשקאות הקלים, אין בכבילות שבהסדר כדי לפגוע פגיעה משמעותית בתחרות בתחום זה.

כאמור, אין באמור כדי לחוות דעה בדבר אישורו של הסדר הפשרה על-ידי בית-המשפט, אישורה של תביעת שיאי אופיר ומלרט נגד החברה המרכזית כתובענה ייצוגית, או כל עניין אחר שהתעורר בהליך שבפני בית המשפט או שיתעורר בו בעתיד.

4. סוף דבר

לאחר שנועצתי בוועדה לפטורים ומיזוגים, ראיתי לנכון להשתמש בסמכות הנתונה לי בסעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים ולהעניק את הפטור המבוקש.

בהתאם לסעיף 15(א) לחוק ההגבלים העסקיים נתונה החלטתי זו לערר בפני אב בית הדין להגבלים עסקיים על ידי איגוד עסקי, ארגון צרכנים או כל אדם העלול להיפגע מההסדר הכובל עליו ניתן הפטור.

רונית קן

הממונה על הגבלים עסקיים

ירושלים, ח' בסיון, תשס"ט

31 במאי 2009